

Sygn. akt I UK 230/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania K. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w [...] o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 czerwca 2017 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 listopada 2015 r., sygn. akt III AUa .../15,

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w [...] decyzją z dnia 28 sierpnia 2014 r. odmówił ubezpieczonemu K. D. prawa do emerytury, ponieważ udokumentował on jedynie 10 lat, 10 miesięcy i 16 dni pracy w szczególnych

warunkach zamiast wymaganych 15 lat.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczony wniósł o uwzględnienie do stażu pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia od dnia 3 kwietnia 1991 r. do dnia 16 czerwca 1994 r. i od dnia 7 września 1994 r. do dnia 31 października 1995 na stanowisku piekarza w Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w W. (dalej GS W.) oraz okresu służby wojskowej od dnia 24 października 1973 r. do dnia 15 października 1975 r.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 24 lutego 2015 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony od dnia 24 października 1973 r. do dnia 15 października 1975 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową. Od dnia 3 kwietnia 1991 r. do dnia 16 czerwca 1994 r. pracował w GS W., w tym od dnia 3 kwietnia 1991 r. do dnia 31 stycznia 1994 r. jako piekarz ciastowy, a od dnia 1 lutego 1994 r. jako piekarz piecowy. Następnie ubezpieczony był zatrudniony od dnia 1 lipca 1994 r. do dnia 31 sierpnia 1994 r. na stanowisku piekarza w prywatnej piekarni R. G. oraz ponownie od dnia 7 września 1994 r. do dnia 31 października 1995 r. jako piekarz piecowy w GS W.. Kolejne zatrudnienie ubezpieczonego na stanowisku piekarza datuje się od dnia 2 listopada 1995 r. do dnia 31 lipca 1996 r. w P.U.H J. B. i od dnia 1 sierpnia 1996 r. do dnia 2 października 1996 r. w „Piekarni” A. B.

W ocenie Sądu Okręgowego, do pracy w szczególnych warunkach ubezpieczonemu należało zaliczyć okres służby wojskowej, a także okres zatrudnienia w P.U.H J. B. i w „Piekarni” A. B. bowiem tylko wówczas ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wymienione pod poz. 11 Działu X wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r.), tj. prace przy wypieku pieczywa. Do prac przy wypieku pieczywa Sąd Okręgowy nie zaliczył ubezpieczonemu okresów zatrudnienia w GS W., ponieważ nie pracował on wówczas stale przy wypieku pieczywa. Nie uwzględnił też zatrudnienia w piekarni R. G. wobec braku dowodów na okoliczność charakteru wykonywanej tam pracy. W

tej sytuacji ubezpieczony łącznie z niespornym okresem uznanym przez organ rentowy wykazał jedynie 13, lat 9 miesięcy i 8 dni pracy w szczególnych warunkach zamiast wymaganych 15 lat. Tym samym nie spełnił on wszystkich przesłanek z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.) warunkujących prawo do emerytury w wieku obniżonym.

W apelacji od tego wyroku ubezpieczony domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez przyznanie mu prawa do emerytury i zaliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia w GS W. od dnia 3 kwietnia 1991 r. do dnia 16 czerwca 1994 r. na stanowisku piekarza piecowego i ciastowego.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 25 listopada 2015 r. zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał ubezpieczonemu K. D. prawo do emerytury od dnia 1 lipca 2014 r.

Sąd Apelacyjny uznał, że pracując w GS W. na stanowisku piekarza piecowego ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Z tego względu zaliczył do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okres pracy ubezpieczonego w GS W. od dnia 1 lutego 1994 r. do dnia 16 czerwca 1994 r. (4 miesiące i 16 dni) i od dnia 7 września 1994 r. do dnia 31 października 1995 r. (1 rok, 1 miesiąc i 25 dni). W ocenie Sądu Apelacyjnego, zaliczeniu do prac w szczególnych warunkach podlegało także zatrudnienie ubezpieczonego w P.U.H J. B. i w „Piekarni” A. B. od dnia 2 listopada 1995 r. do dnia 2 października 1996 r. (11 miesięcy i 1 dzień) oraz okres służby wojskowej od dnia 24 października 1973 r. do dnia 15 października 1975 r. (1 rok, 11 miesięcy i 22 dni) - co łącznie daje 4 lata i 5 miesięcy. Sąd Apelacyjny stwierdził, że wobec uznanego przez organ rentowy niespornego okresu pracy w szczególnych warunkach wynoszącego 10 lat, 10 miesięcy i 16 dni, ubezpieczony wykazał okres pracy w szczególnych warunkach w łącznym wymiarze 15 lat, 3 miesięcy i 20 dni, a więc spełniał wszystkie przesłanki do przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości oraz wnosząc o jego uchylenie i zmianę przez oddalenie apelacji,

ewentualnie o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji oraz o zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa procesowego, a także o orzeczenie o zwrocie spełnionego przez skarżącego świadczenia, tj. wypłaconej ubezpieczonemu emerytury poczynszy od dnia 1 lipca 2014 r.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, a to art. 184 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 2 i § 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. przez ich błędne zastosowanie i przyjęcie, że udowodnienie 13 lat, 3 miesięcy i 12 dni pracy w szczególnych warunkach spełnia przesłanki do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury wynikające z tych przepisów.

Skarżący zarzucił, że Sąd drugiej instancji błędnie ustalił staż pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat, 3 miesięcy i 20 dni, ponieważ zaliczył do tego stażu okres służby wojskowej ubezpieczonego od dnia 24 października 1973 r. do dnia 15 października 1975 r., który został już wcześniej uwzględniony w zaskarżonej decyzji w ramach uznanego za pracę w szczególnych warunkach zatrudnienia ubezpieczonego w okresie od dnia 1 sierpnia 1973 r. do dnia 4 października 1975 r. w PSS S. w M. Oznacza to, że ubezpieczony udowodnił jedynie 13 lat, 3 miesiące i 12 dni pracy w szczególnych warunkach, na co składa się niesporny okres w wymiarze 10 lat, 9 miesięcy i 19 dni (w tym okres służby wojskowej) uznany przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji oraz zaliczony przez Sąd drugiej instancji okres zatrudnienia w GS W. od dnia 1 lutego 1994 r. do dnia 16 czerwca 1994 r. i od dnia 7 września 1994 r. do dnia 31 października 1995 r. oraz w P.U.H J. B. i w „Piekarni” A. B. od dnia 2 listopada 1995 r. do dnia 2 października 1996 r. w wymiarze 2 lata, 5 miesięcy i 12 dni. Powoduje to, że w prawidłowo ustalonym stanie faktycznym, tj. przy udowodnionych 13 latach, 3 miesiącach i 12 dniach pracy w warunkach szczególnych, Sąd drugiej instancji dokonał błędnej subsumcji uznając, że zostały spełnione wszystkie przesłanki przyznania prawa do wcześniejszej emerytury wynikające art. 184 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 2 i § 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej uzasadniają jej wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, tj. 1 stycznia 1999 r., osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 25 lat. Przepisy dotychczasowe w rozumieniu art. 184 ust. 1 tej ustawy zawiera rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r. Według § 1 ust. 1 tego rozporządzenia, ma ono zastosowanie do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, przy czym w myśl § 2 ust. 1 okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Stosownie do § 4 ust. 1 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzny 60 lat; 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Koniecznym warunkiem przyznania prawa do emerytury jest zatem wykazanie 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Ponadto, jak uwypuklił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 grudnia 2016 r., II UK 445/15 (LEX nr 2188635), stwierdzenie prawa do emerytury dopiero przez Sąd drugiej instancji wymaga samodzielnej analizy i wykazania, że wszystkie przesłanki emerytury zostały spełnione, nawet gdy nie stanowiły zasadniczego przedmiotu sporu czy wcześniej decyzji organu rentowego.

Tymczasem z ustaleń stanu faktycznego, który legł u podstaw wydania zaskarżonego wyroku nie wynika, które okresy zostały uwzględnione przez skarżącego w decyzji odmawiającej ubezpieczonemu prawa do emerytury. Sądy orzekające w sprawie przyjęły jedynie, że zaskarżona przez ubezpieczonego decyzja uznaje za udowodnione 10 lat 10, miesięcy i 16 dni pracy w szczególnych warunkach. Według skarżącego, który w tej kwestii odwołuje się do akt emerytalnych, na ten okres składają się okresy zatrudnienia ubezpieczonego w PSS S. w M. od dnia 1 sierpnia 1973 r. do dnia 4 października 1975 r. (w tym okres służby wojskowej od dnia 24 października 1973 r. do dnia 15 października 1975 r.) i od dnia 2 listopada 1975 r. do dnia 30 czerwca 1978 r. oraz w PKP Stacja M. od dnia 16 stycznia 1984 r. do dnia 31 grudnia 1989 r. Wobec tego okresy zatrudnienia, które dodatkowo zaliczył Sąd drugiej instancji do prac w szczególnych warunkach, tj. zatrudnienie ubezpieczonego w GS W. od dnia 1 lutego 1994 r. do dnia 16 czerwca 1994 r. (4 miesiące i 16 dni) i od dnia 7 września 1994 r. do dnia 31 października 1995 r. (1 rok, 1 miesiąc i 25 dni) oraz zatrudnienie w P.U.H J. B. i w „Piekarni” A. B. od dnia 2 listopada 1995 r. do dnia 2 października 1996 r. (11 miesięcy i 1 dzień) nie dają łącznie wymiaru 15 lat, 3 miesięcy i 20 dni pracy w szczególnych warunkach a jedynie 13 lat, 3 miesiące i 28 dni. Oznacza to, że przy zaliczeniu do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach okresów, wskazanych w zaskarżonej decyzji oraz okresów zatrudnienia uznanych przez Sąd drugiej instancji ubezpieczony nie legitymuje się 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach.

Wskazać w tym miejscu należy, że Sąd Najwyższy nie wychodzi poza treść zarzutów skargi (art. 398¹³ § 1 k.p.c.) a podwójne zaliczenie okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej powoduje, że zasadnym jest naruszenie art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.